

6 ДӘРІС

КАССАЛЫҚ ЖӘНЕ БАНКТІК ОПЕРАЦИЯЛАРДЫ БАҚЫЛАУ ЖӘНЕ АУДИТ

Ұйымның кассасын тексеру

Кассалық операцияларды бақылау – бұл ұйымның кассасындағы қолма-қол ақшаның қозғалысын, оның есебін және дұрыс жұмсалуды тексеру процесі. Кассалық операциялар – бұл ұйымның ең маңызды қаржылық операцияларының бірі, себебі олар тікелей қолма-қол ақшамен байланысты. Сондықтан кассалық операцияларды бақылау ұйымның қаржылық тәртібін қамтамасыз етудің маңызды бөлігі болып табылады.

Кассалық тексеру барысында аудиттің келесі аспектілері қаралады:

- Кассалық қалдықты тексеру: Кассадағы қолма-қол ақшаның нақты сомасын бухгалтерлік құжаттармен салыстыру арқылы тексеру. Кассалық қалдық есеп беру мен нақты қолма-қол ақша мөлшері арасында сәйкессіздіктер болса, ол анықталып, тіркеледі.

- Кіріс және шығыс кассалық ордерлерді тексеру: Барлық кассалық операциялар кіріс және шығыс кассалық ордерлермен рәсімделуі тиіс. Бұл ордерлер дұрыс толтырылып, бекітілген ережелерге сәйкес болуы қажет.

- Кассалық тәртіптің сақталуын тексеру: Кассалық тәртіп бойынша ұйым кассасындағы қалдық белгілі бір шекті сомадан аспауы тиіс. Кассалық лимиттің сақталуы және ақша айналымының дұрыс басқарылуы маңызды.

- Кассирдің жауапкершілігі: Кассирдің ақшалай операциялар бойынша жауапкершілігін тексеру. Кассир материалдық жауапты тұлға болып табылады, сондықтан оның іс-әрекеті арнайы ережелерге сай болуы тиіс.

Ақшалай құжаттарды тексеру

Ақшалай құжаттар – бұл қолма-қол ақшаның қозғалысы туралы есеп беру құжаттары, оған кіріс және шығыс кассалық ордерлер, түбіртектер, банк құжаттары және кассалық кітаптар жатады. Ақшалай құжаттарды тексеру – ұйымның қаржылық қызметінің дұрыстығы мен заңдылығын бақылау үшін маңызды қадам.

Ақшалай құжаттарды тексеру кезінде аудиторлар келесі мәселелерге назар аударады:

- Құжаттардың заңдылығы мен дұрыстығы: Барлық ақшалай құжаттардың тиісті ережелерге сәйкес толтырылуы қажет. Әрбір құжатта қажетті мәліметтер, қолтаңбалар және мөрлер болуы керек.

- Құжаттардың хронологиясы: Құжаттар хронологиялық ретпен сақталуы тиіс. Бұл операциялардың дұрыс және уақтылы орындалуын тексеруге мүмкіндік береді.

- Құжаттардың сәйкестігі: Ақшалай құжаттар арасындағы сәйкестікті тексеру, мысалы, кассалық кіріс ордері мен банк құжаттарының арасындағы сәйкестік. Егер құжаттар арасында сәйкессіздік болса, ол міндетті түрде анықталып, түсіндірме талап етіледі.

- Тіркеу және есепке алу: Барлық ақшалай құжаттар кассалық кітапта дұрыс тіркелуі тиіс. Құжаттардағы барлық операциялар бухгалтерлік есепте тиісті түрде көрсетілуі қажет.

Бағалы қағаздарды тексеру

Бағалы қағаздарды тексеру – ұйымның бағалы қағаздармен жүргізетін операцияларын бақылау және олардың заңдылығын тексеру процесі. Бағалы қағаздар ұйымның активтері ретінде есептеледі және олармен жүргізілетін операциялардың дұрыстығын тексеру өте маңызды.

Бағалы қағаздарды тексеру барысында аудит келесі аспектілерді қамтиды:

- Бағалы қағаздардың есебі: Бағалы қағаздардың дұрыс есепке алынуын тексеру. Бұл бағалы қағаздар ұйымның балансына сәйкес болуы қажет.

- Сақталу орны: Бағалы қағаздардың сақталуын және олардың дұрыс есепке алынғанын тексеру. Бағалы қағаздар банк ұяшықтарында немесе арнайы сейфтерде сақталуы мүмкін.

- Құжаттаманы тексеру: Бағалы қағаздар бойынша жасалған барлық келісім-шарттар мен операцияларды тіркеу құжаттарын тексеру. Құжаттарда барлық талаптар мен ережелердің орындалуы тиіс.

- Құнды бағалы қағаздардың қозғалысы: Бағалы қағаздар сатып алу-сату, айырбастау және басқа операциялар арқылы қозғалысқа түсуі мүмкін. Барлық операциялар бухгалтерлік есепке алынуы және заңға сәйкес жүргізілуі қажет.

Қатаң есеп беру нысандарын тексеру

Қатаң есеп беру нысандары – бұл нақты қаржылық құжаттар мен есептер, олар қатаң бақылауға алынған және арнайы тәртіп бойынша сақталады. Қатаң есеп беру нысандары ұйымның қаржылық операцияларының заңдылығы мен дұрыстығын тексеру үшін маңызды құрал болып табылады.

Қатаң есеп беру нысандарын тексеру кезінде аудиторлар келесі мәселелерді тексереді:

- Құжаттардың сақталуы: Қатаң есеп беру нысандары белгілі бір ережелер бойынша сақталуы тиіс, бұл құжаттардың заңдылығын және дұрыстығын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

- Тіркеу тәртібі: Барлық қатаң есеп беру нысандары арнайы журналдарда тіркелуі және нөмірленуі қажет. Әрбір құжаттың есепке алынғаны және сақталғаны маңызды.

- Құжаттардың қозғалысы: Қатаң есеп беру нысандарының қозғалысы, яғни олардың берілгені немесе жойылғаны дұрыс рәсімделуі қажет. Құжаттардың жоғалуы немесе заңсыз пайдаланылуы анықталған жағдайда, тиісті шаралар қабылдануы тиіс.

- Құжаттардың толықтығы мен дұрыстығы: Құжаттар толық әрі дұрыс толтырылуы қажет. Құжаттарда барлық қажетті мәліметтер, мөрлер және қолтаңбалар болуы тиіс.

Кассалық және банктік операцияларды бақылау ұйымның қаржылық қызметін тиімді басқару үшін маңызды рөл атқарады. Кассаны, ақшалай құжаттарды, бағалы қағаздарды және қатаң есеп беру нысандарын тексеру ұйымның қаржылық тәртібін сақтауға, заңдылық пен есептіліктің дұрыстығын қамтамасыз етуге көмектеседі. Қаржылық бақылаудың бұл түрлері ұйымның қаржылық жағдайын жақсартуға және болашақ қаржылық тәуекелдерді азайтуға мүмкіндік береді.